

ZMIENNY WZORZEC ADAPTACJI A CZYNNIKI OSOBOWOŚCI HEXACO I SAMOOCENA

Dorota Januszewska

Instytut Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego
ul. Dawida 1, 50-528 Wrocław

e-mail: djanuszewska96@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1008-3498>

Katarzyna Pawlak

Instytut Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego
ul. Dawida 1, 50-528 Wrocław

e-mail: katarzynapawlak959@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6754-5799>

Dagmara Sierańska

Instytut Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego
ul. Dawida 1, 50-528 Wrocław

e-mail: dagmara.sieranska1@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0894-2823>

ABSTRAKT

Cel. Celem artykułu jest przedstawienie powiązania między zmiennym wzorcem adaptacji a emocjonalnością, ugodowością i samooceną jako czynnikami osobowości. „Zmienny” wzorzec adaptacji jest nabytym sposobem przystosowania, który charakteryzuje się wysoką tożsamością i emocjonalną zmiennością. Jest podobny do zaburzenia osobowości borderline, ale nie ma klinicznego nasilenia.

Metody badań. Badania przeprowadzone zostały metodą kwestionariuszową przy wykorzystaniu Skali Samooceny RSES (M. Rosenberga), Kwestionariusza Osobowości HEXACO-60 (K. Lee i M. Ashtona) oraz Kwestionariusza Jaka/Jaki Jesteś? (Z. Łosia). Zbadanych zostało 191 osób w wieku 32-58 lat.

Wyniki. Stwierdzono, że zmienny wzorzec adaptacji istotnie statystycznie koreluje z takimi zmiennymi osobowościowymi jak emocjonalność (pozytywnie), oraz ugodowość, uczciwość i samoocena (wszystkie negatywnie). Nie było istotnych związków z ekstrawersją i sumiennością.

Wnioski. Zmienny wzorzec adaptacji ma zatem układ czynników osobowości sugerujący niezbyt dobre przystosowanie społeczne osób o takiej charakterystyce. Wiedza ta może być użyteczna dla terapeutów i pracowników socjalnych. Ograniczeniem badania jest zakres wieku osób badanych (pominięci byli „wyłaniający się” dorośli).

Słowa kluczowe: zmienny wzorzec adaptacji, osobowość, zaburzenie borderline, samoocena, HEXACO.

Changeable pattern of adaptation in relation to the HEXACO personality factors and self-esteem

ABSTRACT

Aim of the study. The aim of this study was to determine the connections between the changeable personality pattern, Emotionality, Agreeableness and Self-esteem as personality factors. The “Changeable” personality pattern is an acquired way of adaptation, characterized by high emotional and identity changeability. It is similar to borderline personality disorder, but there is no clinical severity. The participants were 191 adults between the ages of 32 to 58.

Research method. The participants completed the HEXACO-60 Personality Inventory (K. Lee, M.C. Ashton), Self-Esteem Scale (RSES, M. Rosenberg), and Questionnaire Jaka/Jaki Jesteś? [What Are You Like?] (Z. Łoś).

Results. The results showed that the Changeable pattern of adaptation has statistically significant connections with Emotionality (positive), and with Agreeableness, Honesty-Humility, Self-esteem (all negative). There were not any significant connections with Extraversion and Conscientiousness.

Conclusions. The Changeable pattern of adaptation has a set of personality factors suggesting a poor adaptation of people with such personality characteristics. These results can be useful for therapists and social workers. The limitation of the study is the range of age of the subjects (the “emerging” adults were not included).

Key words: Changeable pattern of adaptation, personality, borderline personality disorder, self-esteem, HEXACO.

PROBLEM PRZYSTOSOWANIA

Współczesny świat stawia ludziom coraz więcej wymagań (kwalifikacje, dokładność działań, umiejętność współpracy, dbałość o wizerunek itp.). Czy ludzie radzą sobie z tymi wymaganiami? Można dyskutować, czy są lepiej przystosowani niż w poprzednich wiekach (otrzymują wiele ułatwień technologicznych i społecznych), czy raczej wymagania przekraczają ich możliwości przystosowawcze. W każdym razie problem przystosowania jednostek jest stale aktualny. Podejście klasyczne (psychiatryczne) do problemu przystosowania człowieka bywa krytykowane za zbytnią kategoryalność (Widiger, Frances, 2002; Cierpiątkowska, Soroko, 2014), wobec czego pojawiły się propozycje ujmowania przystosowania w sposób stopniowalny, w obrębie kontinuum od zdrowia psychicznego do zaburzeń osobowości (Ivey, Ivey, 1998; Sperry, 2002). Ponadto część psychiatrów zajmujących się zaburzeniami osobowości odchodzi od klasycznego kategoryzowania zaburzeń w stronę ujęcia dymensjonalnego (DSM-5) (Skodol 2012; Widiger, Costa, McCrae, 2002; Wiggins, Pincus, 1989). W tym nowym podejściu zaburzenie osobowości jest rozumiane jako rezultat znacznego nasilenia jednego lub więcej czynników osobowości (APA, 2013).

W odpowiedzi na te rozważania powstała koncepcja wzorców adaptacji jako stanów pośrednich między przystosowaniem prawidłowym a zaburzeniem osobowości lub afektywnym określonego rodzaju (Łoś, 2010). Te wzorce adaptacji odnoszą się do wyniku gromadzenia przez podmiot doświadczeń z aktywności, którą realizował, uwzględniając swoje możliwości, w tym przeciętne lub odbiegające od normy względnie stałe cechy (temperamentalne, osobowościowe, itp.). Koncepcja wzorców adaptacji nie jest sztywno związana z klasyfikacjami psychiatrycznymi, gdyż z założenia dotyczy stanów nieklinicznych czy przedklinicznych. Wobec tego w klasyfikacji wzorców adaptacji jest więcej, niż wymieniają katalogi psychiatryczne [ICD-10, DSM-5]. Zbigniew Łoś (2010, 2013) uważa, że charakterystycznych wzorców adaptacji jest przynajmniej 15. Dla każdego z nich właściwy jest powtarzalny cel działania podmiotu i sposób jego realizacji.

Z publikacji specjalistycznych wynika, że najczęściej rozpoznawanych jest zaburzeń osobowości borderline (Miller i inn., 2010a, s. 298), ale James Morrison (2016) zauważa, że jest ono też jednym z najbardziej „nierozpoznawalnych” zaburzeń. Lidia Cierpiątkowska (2014) używa określenia „zaburzenie osobowości naszych czasów” (s. 171). Wobec tego jeszcze bardziej powszechny powinien być stan przejściowy, określany jako „zmienny” wzorzec adaptacji (Łoś, 2013). Z racji tego rozpowszechnienia pilne wydaje się poznanie uwarunkowań zmiennego wzorca adaptacji, co pozwoli usprawnić procesy terapeutyczne i ograniczyć społeczne koszty tej formy nieprzystosowania.

„ZMIENNY” WZORZEC ADAPTACJI A EMOCJONALNOŚĆ HEXACO

Zmienny wzorzec osobowości charakteryzowany jest przez chroniczny cel aktywności, jakim jest „odnalezienie siebie”, co jest wynikiem doświadczania intruzji opiekunów w okresie dzieciństwa. W odpowiedzi na te oddziaływania pojawia się problem z rozpoznawaniem własnych uczuć. Wzorzec wykazuje związki z takimi cechami, jak obniżona odporność emocjonalna (podwyższona reaktywność i perseweratywność, badanie kwestionariuszem FCZ-KT) czy niepewność przywiązania (Łoś, 2010). Niewątpliwie można również wskazać na zaletę w adaptowaniu się, jaką jest gotowość do poszukiwań (Łoś, 2010). Należy zaznaczyć, że idea wzorców adaptacji jest inspirowana wspomnianym już podejściem dymensjonalnym do zaburzeń osobowości. Oznacza to, że wzorzec zmienny jest ujmowany jako jednolity, mimo że klasyfikacje psychiatryczne rozróżniają podtypy (ICD-10 typ impulsywny i borderline), a Theodore Millon ze współpracownikami (2005, s. 561) nawet 4 odmiany: zniechęconą, autodestrukcyjną, impulsywną oraz drażliwą.

Zmienny wzorzec adaptacji jest oczywiście ukształtowany na podstawie doświadczeń z okresu dzieciństwa i okresu dorastania, ale z uwzględnieniem względnie stałych cech psychicznych, zwłaszcza czynników osobowości. Jak wiadomo z badań, wykazują one istotną odziedziczalność (Yamagata i in., 2006; Lewis, Bates, 2014), mają więc udział w aktywności podmiotu i nabywaniu doświadczeń. Nie wyklucza to oczywiście wpływu zwrotnego doświadczeń na kształtowanie się stabilnego poziomu poszczególnych czynników. W długoterminowych procesach rozwojowych określenie skutków i przyczyn jest na tyle problematyczne, że w tej pracy przyjęte zostało, iż oddziaływania cech i wzorców adaptacji są wzajemne i złożone, dlatego będą uj-

mowane jako związki (korelacje). Ponieważ wzorzec zmienny jest stanem pośrednim między normą adaptacyjną a zaburzeniem osobowości borderline, warto przytoczyć związką charakterystykę tego zaburzenia. Trzeba też podkreślić, że praktycznie nie ma opublikowanych badań nad wzorcem zmiennym. Wobec tego zarówno w części teoretycznej, jak i w dyskusji wyników będą przywoływane publikacje omawiające związki zaburzenia borderline z czynnikami osobowości, aby była możliwość odniesienia uzyskanych wyników do innych badań empirycznych.

W ICD-10 (WHO, 1998) zaburzenie osobowości borderline określane jest jako jeden z podtypów osobowości chwiejnej emocjonalnie i definiowane jako tendencja do impulsywnych zachowań, bez przewidywania ich konsekwencji, nastrój zmienny, nieprzewidywalny. Zaburzenie to charakteryzują skłonność do wybuchów, niezdolność do kontroli zachowań gwałtownych, tendencja do konfliktów, zaciepność, frustracja w przypadku niepowodzenia działań (WHO, 1998). Dodatkowo podtyp borderline charakteryzuje zaburzenie obrazu siebie, preferencji oraz celów własnej działalności, uczucie bycia pustym w środku, tendencja do wikłania się w nietrwałe, emocjonalnie wyczerpujące związki, a także próby i zachowania samobójcze (WHO, 1998). Według J. Morrisona (2016) aż 10% pacjentów z borderline popełnia samobójstwo).

W literaturze wskazuje się na wiele powiązań zaburzenia osobowości borderline z emocjami, a w szczególności z zaburzeniami ich kontroli. Na przykład Thomas A. Widiger, Douglas B. Samuel, Stephanie Mullins-Sweatt, Whitney L. Gore, Cristina Crego (2012) czy Anna Pastuszek (2012a.) wskazują na problemy w zakresie niestabilności emocji, świadomości własnych przeżyć, akceptacji odczuwanych uczuć, a także inteligencji emocjonalnej. Wskazuje się także na trudności z kontrolą impulsów, labilność obrazu własnej osoby i skłonność do negatywnego afektu, który może być trudny do zneutralizowania. Pojawić się może również poczucie wyobcowania, odrzucenia, niepewności (Solarz-Bogusławska, Araszkiewicz, Bogusławski, 2017). Ponadto wyróżnić można takie charakterystyczne cechy osobowości, jak lękliwość, skłonność do depresji, podejmowania ryzyka, wzmożona impulsywność, a także niepewność separacyjna (Grabski, Gierowski, 2012). Problemy dotyczyć mogą także doświadczania całej gamy sprzecznych emocji, przy jednoczesnym polaryzowaniu ich, postrzeganiu w czarno-białych barwach, zarówno u siebie, jak i u innych, w połączeniu ze świadomością irracjonalności własnych zachowań. Idzie to w parze z dezorganizacją, chaotycznością emocji. Obserwuje się także częstsze posługiwanie się strategiami nieadaptacyjnymi w regulowaniu emocji, takimi jak tłumienie, dewaluacja, strach, złość czy wstyd. Pozytywne emocje o dużym nasileniu wywołują podobnie nieprzystosowawcze reakcje (Pastuszek, 2012b.).

Klasyczna koncepcja czynników osobowości, taka jak Hansa J. Eysencka (1991), intensywną i burzliwą emocjonalność określa jako neurotyczność. Jest to kontynuowane w modelu pięcioczynnikowym (Costa, McCrae, 2005) oraz sześcioczynnikowym (pod nazwą emocjonalność) (zob. Ashton, Lee, 2009). Zatem prawdopodobny jest związek między emocjonalnością jako czynnikiem osobowości a zmiennym wzorcem adaptacji, w którego charakterystyce nasiloną emocjonalność jest właśnie podstawą zmienności zachowań. Dla nieprzystosowania charakterystyczna jest również łatwość popadania w konflikty z otoczeniem.

Według autorów sześcioczynnikowego modelu osobowości na emocjonalność składają się takie czynniki, jak strach, lęk, zależność i sentymentalność (Ashton, Lee 2009; Strus, Ciecuch, 2014). W replikacji polskiej markerów Wielkiej Szóstki niestabilności emocjonalnej przypisano takie cechy, jak wybuchowość, nerwowość, niecierpliwość, impulsywność, przewrażliwienie, nadpobudliwość, niepokój, panika, a także ujemnie korelujące opanowanie (Gorbaniuk, Włodarska, 2015).

WZORZEC ZMIENNY A UGODOWOŚĆ

Ugodowość to jeden z czynników osobowości Wielkiej Piątki, na który składają się: zaufanie, prostolinijność, altruizm, ustępliwość, skromność oraz skłonność do rozczulania się (Siuta, 2006). Na wysoką ugodowość składa się pozytywne nastawienie do ludzi, życzliwość i serdeczność oraz chęć współpracy. Natomiast niska ugodowość wyraża przeciwne tendencje: podejrzliwość, manipulacyjność, egocentryczność, upór, zarozumialstwo i oschłość emocjonalną. Joshua D. Miller i in. (2010) podają, że jest negatywna korelacja między ugodowością a zaburzeniem borderline.

W modelu HEXACO na ugodowość składają się takie cechy jak: skłonność do przebaczenia, uprzejmość, elastyczność, cierpliwość (Ashton, Lee, 2009; Strus, Ciecuch, 2014). Niskie wyniki w ugodowości charakteryzują się pamiętaniem urazy, krytycyzmem, uporem i gniewnymi reakcjami na niewystarczająco dobre traktowanie (<http://hexaco.org/scaledescriptions>).

Na podstawie zbieżności niektórych charakterystyk zaburzenia borderline i niskiej ugodowości można przewidzieć negatywny związek wzorca zmiennego z czynnikiem Ugodowości HEXACO.

WZORZEC ZMIENNY A SAMOOCENA

Samoocena jest to poczucie własnej wartości, ocena samego siebie, własnej wartościowości i powiązane z tą oceną stany emocjonalne i psychiczne. Może ona być adekwatna bądź nieadekwatna. Jeśli dotyczy różnych cech – na przykład osobowości, atrakcyjności fizycznej czy inteligencji – nosi nazwę samooceny częściowej. Może stanowić również całościową, ogólną ocenę jednostki – typowe emocje przejawiane względem samego siebie (Wojciszke, Doliński, 2008). Globalna samoocena uważana jest za cechę, natomiast chwilowa wiązana jest z czynnikami sytuacyjnymi i obecnym stanem danego człowieka. Wyróżniamy również samoocenę jawną, deklarowaną wprost, oraz utajoną, czyli „niemożliwy do introspekcyjnego zidentyfikowania wpływ postawy wobec samego siebie na ocenę obiektów związanych z Ja i obiektów niezwiązanych z Ja” (Greenwald i Banaji, 1995, za: Fila-Jankowska, 2009, s. 33).

Wyróżnia się samoocenę: wysoką, definiowaną jako pozytywna postawa wobec własnej osoby, i niską, która wyraża postawę negatywną. Samoocena wysoka wyraża przekonanie, że jest się człowiekiem posiadającym wartość, reprezentującym cechy pozytywne, natomiast niska obejmuje rozpatrywanie siebie i swoich poczynań w kategoriach negatywnych, charakteryzuje ją brak zadowolenia z własnego życia i siebie (Rosenberg, 1965 za: Rosenberg i in. 1995). Osoby z niską samooceną są bardziej labilne emocjonalnie oraz częściej czują się odrzucone, bo uważają, że nie są wartości-

we dla innych osób (Murray, Holmes, Griffin, Bellavia i Rose, 2001; Campbell, Chew, Scratchley, 1991; Crocker, Luhtanen, Cooper, Bouvrette 2003), co jest również charakterystyczne dla osób z borderline.

Pomiar samooceny częstokroć wykonuje się metodami samoopisowymi (np. Skala Samooceny RSES M. Rosenberga), które są obciążone pewnymi zniekształceniami, takimi jak aprobata społeczna, chęć pozytywnego autoprezentowania się, lęk przed oceną, brak wglądu osoby badanej (Farnham, Greenwald i Banaji, 1999). W dalszej części artykułu tak mierzona samoocena będzie pisana z dużej litery (Samoocena) dla odróżnienia od innych znaczeń tego terminu.

Ewa Trzebińska i Katarzyna Balsam wykazały, że samoocena jest czynnikiem różnicującym zaburzenia osobowości w sposób, który ukazuje, że niektóre z nich cechują się wysokim wartościowaniem swojej osoby, a niektóre z nich niskim. Wg autorek zaburzenia osobowości wykazują wyraźne związki z samoocena ogólną – dla zaburzenia borderline (z pogranicza) korelacja ta wyniosła $r=-0,50$ (Trzebińska, Balsam, 2013, s. 162).

Na podstawie piśmiennictwa oczekiwać można więc, że wzorzec zmienny pozostaje w negatywnym związku z Samooceną, która jest jednym z kluczowych wymiarów oceny własnych możliwości, kiedy podmiot przystępuje do działania.

CEL BADAŃ

Celem podjętych działań było zbadanie związku wzorca zmiennego z emocjonalnością, ugodowością i Samooceną. Z uwagi na przesłanki teoretyczne postawiono następujące pytanie badawcze: Czy wzorzec zmienny wykazuje związek z emocjonalnością, ugodowością i Samooceną?

W związku z przesłankami, m. in. charakterystykami neurotyczności w modelu Eysencka, neurotyczności w teorii Wielkiej Piątki, a także założeniem o wysokim poziomie emocji negatywnych w emocjonalności HEXACO, postawiono następującą hipotezę: Istnieje statystycznie istotny związek pozytywny między emocjonalnością a zmiennym wzorcem adaptacji.

Zgodnie z założeniami na temat ugodowości w modelu Wielkiej Piątki oraz teorią Wielkiej Szóstki, mówiącej o zróżnicowaniu w zakresie konfliktowości i podejrzliwości, powstała następująca hipoteza: Istnieje statystycznie istotny związek negatywny pomiędzy ugodowością a zmiennym wzorcem adaptacji.

Biorąc pod uwagę założenie, że wymiar Samooceny zakłada zróżnicowane zadowolenie z własnych działań i własnej osoby, a także, że osoby o zmiennym wzorcu adaptacji działają impulsywnie pod wpływem emocji negatywnych, sformułowano hipotezę: Istnieje statystycznie istotny związek negatywny pomiędzy Samooceną a zmiennym wzorcem adaptacji.

METODA

W badaniach zastosowano metodę kwestionariuszową. Wykorzystano następujące narzędzia:

- *Skala Samooceny Morrisa Rosenberga* (RSES) w polskiej adaptacji Ireny Dzwonkowskiej, Kingi Lachowicz-Tabaczek i Marioli Łaguny (2008) – narzędzie służy

do pomiaru Samooceny, definiowanej jako postawa wobec Ja. Składa się z 10 itemów, z czego połowa opisuje Samoocenę wysoką, a połowa niską. Format odpowiedzi jest czteropunktowy. Według autorki polskiej adaptacji skala jest trafna i ma wysoką rzetelność przekraczającą 0,80 (na próbie autorów niniejszego tekstu Alfa Cr = 0,79).

- *Kwestionariusz Osobowości HEXACO-60* (Lee, Ashton, 2009). Autorzy ustalili sześć czynników: Honesty-Humility, Emotionality, Extraversion, Agreeableness, Conscientiousness oraz Openness to experience. Polskich nazw (Uczciwość, Emocjonalność, Ekstrawersja, Ugodowość, Sumienność oraz Otwartość na doświadczenie) używamy za Włodzimierzem Strusem i Janem Ciecuchem (2014). Rzetelność wszystkich skal oryginalnej wersji przekracza 0,70 (Ashton, Lee, 2009). W polskich badaniach bywa niższa, 0,61-0,70 (Pilch, 2013). W przeprowadzonych przez autorów pracy badaniach uzyskano wskaźniki: dla Uczciwości 0,73, Emocjonalności 0,77, Ekstrawersji 0,66, Ugodowości 0,74, Sumienności 0,71 i dla Otwartości 0,72. Skale HEXACO-60 liczą po dziesięć itemów, format odpowiedzi jest pięciopunktowy (1 = zdecydowanie się nie zgadzam, 2 = nie zgadzam się, 3 = ani tak, ani nie, 4 = zgadzam się, 5 = zdecydowanie się zgadzam). Itemy mają formę oznajmującą pierwszoosobową. HEXACO ma jeszcze dwie dłuższe wersje liczące 100 i 200 itemów. Zarówno oryginalne, jak i polskie wersje kwestionariusza dostępne są na stronie hexaco.org.
- *Kwestionariusz Jaka/ Jaki Jesteś?* (JJJ – Łoś, 2013). Służy do pomiaru piętnastu wzorców adaptacji, składa się z ośmioitemowych skal w formie pytającej, np. „1. Czy jesteś człowiekiem uczuciowym, ale jednocześnie szybko zmieniają ci się nastroje?”. Format odpowiedzi jest czteropunktowy: tak, raczej tak, raczej nie, nie. Według autora rzetelność skal mieści się w przedziale 0,62-0,83, a dla Wzorca Zmiennego wynosi 0,77 (Łoś, 2013). W badaniu autorów tekstu skala ta uzyskała rzetelność 0,70. Skale kwestionariusza *Jaka/Jaki Jesteś?* mają charakter jednobiegunowy, to znaczy większość itemów w określonej skali dotyczy wysokiego nasilenia mierzonej zmiennej (czyli nasilenia nieadaptacyjnego). Jest tak również w przypadku interesującej nas skali wzorca zmiennego, np. „49. Czy Twoja ocena samego siebie często się zmienia?”.

CHARAKTERYSTYKA I DOBÓR PRÓBY

W badaniu udział wzięło 191 osób w przedziale wiekowym od 32 do 58 lat, spośród których 100 osób stanowiły kobiety, a 91 mężczyźni. Średnia wieku osób badanych wynosiła w przybliżeniu 45 lat. Najbardziej liczną grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (84 osoby), średnim (41 osób), zawodowym (22 osoby), następnie licencjackim (15 osób), pomaturalnym (10 osób) i zawodowym (6 osób). Badanym zostały przekazane podstawowe informacje dotyczące celu badania, dobrowolności uczestnictwa i poufności oraz o wykorzystaniu wyników wyłącznie do celów naukowych (studencki projekt badawczy). Badania przeprowadziło 19 osób, co można uznać za proceduralną zaletę (zminimalizowany efekt badacza).

WYNIKI

Sprawdzono, czy badane zmienne mają rozkład normalny (test Shapiro-Wilka). Rozkład normalny mają jedynie zmienne: Emocjonalność, Ekstrawersja, Ugodowość i Otwartość, natomiast pozostałe są niezgodne z rozkładem normalnym, w związku z czym w dalszych analizach zostały wykorzystane nieparametryczne testy statystyczne. Charakterystyki opisowe zmiennych zawiera Tabela 1.

Tabela 1. Statystyki opisowe. M-średnia, SD-odchylenie standardowe, Skrośność, Kurtoza oraz p z Testu Shapiro-Wilka.

Zmienna	M	SD	Skośność	Kurtoza	Test Shapiro-Wilka, p<	Test U Manna-Whitneya, p<
Wzorzec zmienny	9,27	4,23	0,38	0,20	0,02	0,01
Uczciwość	35,31	5,87	-0,41	0,02	0,02	0,08
Emocjonalność	30,55	6,09	-0,34	0,07	0,13	0,01
Ekstrawersja	33,86	4,75	0,02	-0,09	0,19	0,01
Ugodowość	32,71	5,66	-0,20	0,01	0,28	0,03
Sumiennność	35,72	5,07	-0,54	1,26	0,001	0,67
Otwartość	31,88	5,33	0,25	0,23	0,13	0,25
Samoocena RSES	31,91	3,52	0,53	-0,07	0,001	0,01

Note: Wytłuszczono efekty istotne statystycznie.

Źródło: Opracowanie własne.

Stwierdzono również, że istnieją różnice między płciami w przypadku niektórych badanych zmiennych (test U Manna-Whitneya), przeprowadzono więc standaryzację danych „surowych” dla każdej płci osobno.

Kolejne analizy były prowadzone na danych standaryzowanych. Główna analiza polegała na sprawdzeniu współczynników korelacji (Spearmana) między zmiennymi. Odpowiednie zestawienie zawiera Tabela 2.

Tabela 2. Korelacja porządku rang Spearmana dla zmiennych Wzorca zmiennego, Uczciwości, Emocjonalności, Ekstrawersji, Ugodowości, Sumiennności, Otwartości oraz Samooceny RSES (N=191).

Zmienna	Zmien	Hon	Emo	Ext	Agr	Con	Ope	SO
Wzorzec zmienny	1,00	-0,27	0,39	-0,14	-0,35	-0,10	-0,14	-0,29
Uczciwość	-0,27	1,00	-0,19	-0,02	0,21	0,27	0,06	0,16
Emocjonalność	0,39	-0,19	1,00	-0,25	-0,03	-0,07	0,07	-0,25
Ekstrawersja	-0,14	-0,02	-0,25	1,00	-0,13	0,19	0,06	0,42
Ugodowość	-0,35	0,21	-0,03	-0,13	1,00	0,01	0,16	0,05
Sumiennność	-0,10	0,27	-0,07	0,19	0,01	1,00	0,06	0,11
Otwartość	-0,14	0,06	0,07	0,06	0,16	0,06	1,00	0,03
Samoocena RSES	-0,29	0,16	-0,25	0,42	0,05	0,11	0,03	1,00

Note: Zmien - Wzorzec zmienny, Hon - Uczciwość, Emo - Emocjonalność, Ext - Ekstrawersja, Agr - Ugodowość, Con - Sumiennność, Ope - Otwartość, SO - Samoocena RSES.

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując wyniki z Tabeli 2, widzimy, że wzorzec zmienny adaptacji istotnie statystycznie koreluje z takimi zmiennymi osobowościowymi jak uczciwość, emocjonalność, ugodowość, a także z Samooceną, nie koreluje natomiast z ekstrawersją, sumiennością oraz otwartością.

Emocjonalność wykazuje związek ze zmiennym wzorcem adaptacji ($\rho = 0,39$), co potwierdza pierwszą hipotezę. Możemy więc sądzić, że osoby o zmiennym wzorcu adaptacji wykazują takie cechy jak lękliwość, strachliwość, zależność czy sentymentalność, (które są składnikami emocjonalności). Wynika z tego również, że osoby te mogą wykazywać się niestabilnością emocji, trudnościami w kontroli impulsów oraz skłonnością do przeżywania negatywnego afektu.

Następną cechą, która wykazuje związek ze zmiennym wzorcem adaptacji jest ugodowość ($\rho = -0,35$), co potwierdza drugą hipotezę. Możemy więc wnioskować, że osoby o tym wzorcu charakteryzują się cechami z przeciwnego bieguna ugodowości, czyli egocentrycznością, nieustępliwością oraz brakiem zaufania. W skrajnych przypadkach możemy mówić nawet o agresywności, złośliwości czy nieuprzejmości.

Samoocena również istotnie statystycznie koreluje ze zmiennym wzorcem adaptacji ($\rho = -0,29$), co potwierdza ostatnią hipotezę. Oznacza to, że osoby o wzorcu zmiennym cechują się raczej niską Samooceną, co może się wiązać z ich niestabilną Samooceną i brakiem jasno zdefiniowanego Ja.

Ostatnim czynnikiem osobowości, który wykazuje związek ze zmiennym wzorcem adaptacji jest uczciwość ($\rho = -0,27$). Można więc wnioskować, że te osoby będą wykazywać się takimi cechami jak brak szczerości, niesprawiedliwość czy chciwość.

Opisane związki pomiędzy parami zmiennych są zróżnicowane w zakresie od 0,42 do -0,29, czyli od słabych do umiarkowanych. Tworzą one pewien układ, który w poglądowy sposób można przedstawić jako profil wyników osób o zmiennym wzorcu adaptacji. W tym celu wyodrębniona została grupa 56 osób (porównano kobiet i mężczyzn), których wyniki w skali wzorca zmiennego były wyższe o 0,5 odchylenia standardowego od średniej dla całej próby.

Z założeń teoretycznych wynika, że zarówno wzorce adaptacji, jak i zaburzenia osobowości są kombinacją czynników osobowości o dużym i małym nasileniu, stąd zasadny jest podział zmiennych mierzonych za pomocą kwestionariusza HEXACO na podwyższone i obniżone. Pozostałe 135 osób stanowiło grupę porównawczą. Porównanie profili HEXACO obu tych grup wykonano testem U Manna-Whitneya (rezultaty zawiera Tabela 3).

Analiza wyników Tabeli nr 3 pokazuje, że Samoocena, uczciwość, emocjonalność, ugodowość oraz otwartość różnicują obie grupy, natomiast w przypadku ekstrawersji i sumienności nie ma istotnych różnic.

Tabela 3. Porównanie osób z podwyższonym wynikiem we wzorcu zmiennym z osobami z niepodwyższonym wynikiem we wzorcu zmiennym (Test U Manna Whitneya).

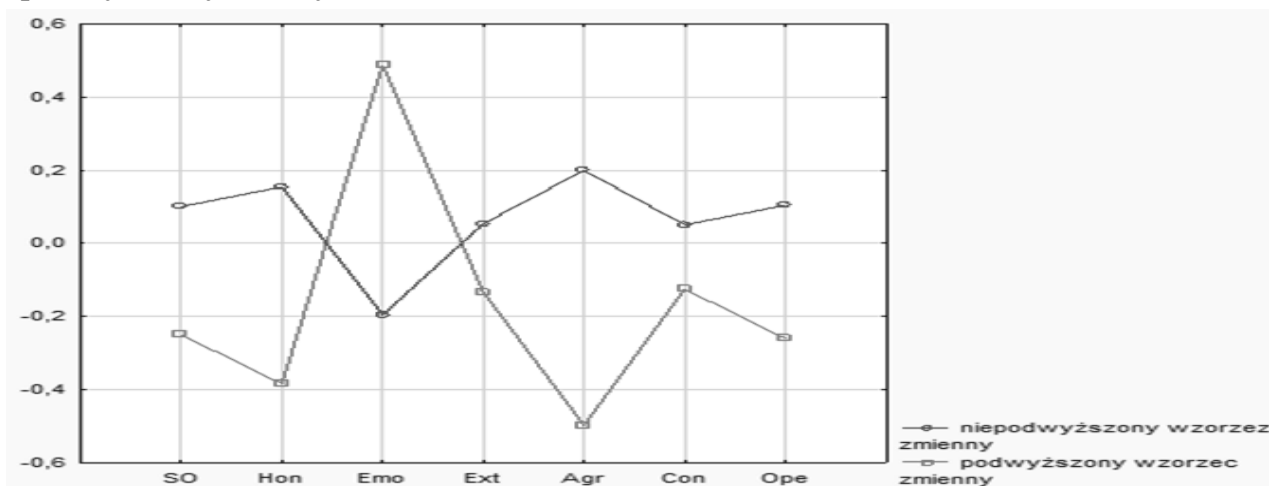
Zmienna	Z	p	Z popraw.	Suma rang N=56	Suma rang N=135
Hon	3,54	0,00	3,54	73,99	105,13
Emo	-3,85	0,00	-3,85	119,89	86,09
Ext	1,49	0,14	1,49	86,71	99,85
Agr	4,50	0,00	4,50	68,05	107,59
Con	1,05	0,29	1,05	89,47	98,71
Ope	2,42	0,02	2,42	80,96	102,24
SO	2,41	0,02	2,42	81,01	102,22

Note: Hon - Uczciwość, Emo - Emocjonalność, Ext - Ekstrawersja, Agr - Ugodowość, Con - Sumienność, Ope - Otwartość, SO - Samoocena RSES.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 1 przedstawia wyniki tych porównań, jednocześnie średnie rangi są na nim zastąpione standaryzowanymi średnimi rzeczywistych wyników, gdyż tak jest łatwiej ocenić wielkość różnic między grupami. Zaznaczamy, że zmienny wzorzec adaptacji, ustawiany jako zmienna grupująca, nie jest zmienną niezależną, nadal bowiem analizujemy korelacje (związki) między zmiennymi.

Rysunek 1. Różnice w nasileniu czynników osobowości między grupą osób o podwyższonym zmiennym wzorcu adaptacji (wyniki powyżej ok. 0,5 odchylenia standardowego od średniej) a osobami, które nie charakteryzują się wynikami podwyższonymi w tym wzorcu.

Hon - Uczciwość, Emo - Emocjonalność, Ext - Ekstrawersja, Agr - Ugodowość, Con - Sumienność, Ope - Otwartość, SO - Samoocena RSES.

Źródło: Opracowanie własne.

Na wykresie widać, że zmienny wzorzec adaptacji jest swoistą „kompozycją” kilku czynników osobowości: obniżonej Samooceny, obniżonej uczciwości, podwyższonej emocjonalności, obniżonej ugodowości i obniżonej otwartości na doświadczenia.

Ten ostatni wynik jest podwójnie zaskakujący, ponieważ nie pojawił się w analizie korelacyjnej, a poza tym do charakterystyki wzorca zmiennego bardziej psychologicznie pasowałaby otwartość podwyższona. To wynik trudny do interpretacji i wymaga sprawdzenia w innych badaniach.

WNIOSKI I DISKUSJA

Wykazane związki między zmiennym wzorcem adaptacji, Samooceną oraz czynnikami osobowości okazują się zbieżne z obecną wiedzą teoretyczną oraz kliniczną. Tak jak przewidywano, zmienny wzorzec adaptacji koreluje z takimi zmiennymi osobowościowymi jak emocjonalność i ugodowość, a także z Samooceną, nie koreluje natomiast z ekstrawersją i sumiennością. Pojawiły się także związki wzorca zmiennego z uczciwością oraz otwartością na doświadczenie (ten ostatni jako tendencja, a nie ewidentny efekt).

Rozpatrując związek emocjonalności ze zmiennym wzorcem adaptacji, można wyciągnąć wniosek, iż osoby zmienne wykazują takie cechy jak lękliwość, strachliwość, zależność oraz sentymentalność. Boją się nowych wyzwań, a jednocześnie cechują się dużym przywiązaniem do osób i przedmiotów. Można również wywnioskować, iż dana grupa nie jest stabilna emocjonalnie, wykazuje trudności w kontrolowaniu swoich impulsów oraz mocno przeżywa nowe sytuacje (hexaco.org). Wg innych badań między syndromem borderline a neurotycznością Big Five są silne dodatnie korelacje (Widiger, Trull, 1992; Bagby i in. 2005; Miller i in. 2010b). Uzyskany przez autorów wynik jest z nim zbieżny, choć słabszy (prawdopodobnie dlatego, że mierzony był wzorzec adaptacji, a nie zaburzenie osobowości sensu stricto).

Negatywny związek ugodowości ze wzorcem zmiennym wskazuje, że osoby zmienne cechują się nieustępliwością oraz brakiem zaufania. Nie podejmują społecznych zadań, nie mają potrzeby, aby osoby w ich otoczeniu czuły się dobrze. Jednocześnie są to głównie osoby niezależne, które nie wykazują pasywnej postawy. Są także złośliwe i nieuprzejme wobec osób bliskich oraz obcych. Wg badań opartych na modelu Big Five taki negatywny związek syndromu borderline z ugodowością istnieje, ale nie jest silny.

Zmienny wzorzec adaptacji wykazuje także negatywny związek z Samooceną. Zatem zgodnie z charakterystyką niskiej samooceny grupa osób zmiennych może być wrażliwa na odrzucenie i negatywne oceny ze strony innych, przejawiać pesymizm, poczucie niekompetencji i niemocy oraz skłonność do samoutrudniania (Downey, Feldman, 1996; Taylor, Brown, 1988; Baumeister Tice, Hutton. 1989; Hattie, Myers, Sweeney, 2004).

Odkryciem godnym uwagi jest negatywna korelacja zmiennego wzorca adaptacji z uczciwością. Nie był przewidywany związek z uczciwością, gdyż w piśmiennictwie nie ma do tego przesłanek. Uzyskany negatywny związek wzorca zmiennego z uczciwością jest jednak psychologicznie zrozumiały, gdyż uczciwość HEXACO wymaga samoograniczenia w zakresie manipulacji i preferowania własnych interesów czy ekspozowania siebie samego, a to dla osób emocjonalnie burzliwych i zmiennych może być szczególnie trudne. Sprawa ta wymaga osobnych badań. Niestety nie zostały przez autorów znalezione niezależne badania dotyczące tego zagadnienia, gdyż

najpowszechniej stosowany model Big Five nie uwzględnia uczciwości jako osobnego czynnika osobowości.

Czynnik otwartość HEXACO wykazał w naszym badaniu tendencję do wiązania się negatywnie ze wzorcem zmiennym (korelacja nieistotna, ale porównanie grupy kryterialnej z pozostałymi badanymi sugeruje, że osoby zmienne mają obniżoną otwartość na doświadczenie). Inne badania też dają wyniki niejednoznaczne. Timothy J. Trull i T. A. Widiger (1992) oraz J. D. Miller i in. (2010b) uzyskali związek nieistotny.

Czynnik ekstrawersja HEXACO nie uzyskał w naszym badaniu istotnego związku ze zmiennym wzorcem. Badania oparte na Big Five przynoszą wyniki sprzeczne. Michael R. Bagby i in. (2005) oraz J. D. Miller i in. (2010b) podają korelację negatywną, zaś T. J. Trull i T. A. Widiger (1992) przytaczają zarówno badanie z korelacją ujemną, jak i dodatnią. Być może jest tak dlatego, że u osób zmiennych (lub borderline) poziom ekstrawersji też wykazuje znaczne wahanie.

Czynnik sumienność HEXACO w przeprowadzonym badaniu nie ma związku ze zmiennym wzorcem adaptacji, a w innych badaniach pojawia się korelacja negatywna (Bagby i in. 2005; Miller i in. 2010b), (Widiger, Trull, 1992 - ale w tej publikacji pozostałe dwa porównywane badania miały korelacje negatywne nieistotne). Ponieważ sumienność HEXACO ma inny zestaw składników niż sumienność Big Five, różnicę w ocenie omawianego związku można uzasadnić tą różnicą w zawartości skal sumienności.

Całościowy wzór osobowości zmiennych, zawierający podwyższoną emocjonalność i obniżone czynniki, od których zależą dobre/przystosowawcze relacje społeczne (uczciwość, ugodowość, samoocena i być może otwartość), dostarcza powodów do psychologicznej troski o osoby z tego typu charakterystyką osobowościową, podobnie jak to jest w przypadku osób z rozpoznaniem borderline.

Podsumowując pracę, udało się wykazać, iż trzy postawione hipotezy potwierdziły się, wskazując związek zmiennego wzorca adaptacji z emocjonalnością, uczciwością oraz Samooceną. Odkryto także nowy temat do badań (uczciwość), co w przyszłości może zainteresować badaczy.

Ograniczeniem niniejszej pracy jest stosunkowo niewielka liczba osób badanych, przewaga w próbie liczebności kobiet, a także nie w pełni losowy dobór badanych do próby.

Uzyskane wyniki mogą zostać wykorzystane w działalności praktycznej – dzięki nim możliwe jest lepsze zrozumienie związków pomiędzy wzorcami adaptacji i Samooceną a cechami Wielkiej Piątki, co może być użyteczne dla pracy terapeutycznej lub socjalnej z osobami o słabszym przystosowaniu.

BIBLIOGRAFIA

1. APA [American Psychiatric Association] (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5)*. (5th ed.). Washington, DC: Author.
2. Ashton, M. C., Lee, K. (2009). The HEXACO-60: A short measure of the major dimensions of personality. *Journal of Personality Assessment*, 91 (4), 340-345.
3. Bagby, R. M., Costa Jr, P. T., Widiger, T. A., Ryder, A. G., Marshall, M. (2005). DSM-IV personality disorders and the Five-Factor Model of personality: A multi-method examination of domain- and facet-level predictions. *European Journal of Personality*, 19 (4), 307-324. DOI: 10.1002/per.563.
4. Baumeister, R. F., Tice, D. M., Hutton, D. G. (1989). Self-presentational motivations and personality differences in self-esteem. *Journal of personality*, 57 (3), 547-579.
5. Campbell, J. D., Chew, B., Scratchley, L. S. (1991). Cognitive and emotional reactions to daily events: the effects of self-esteem and self-complexity. *Journal of Personality*, 59 (3), 473-505.
6. Cierpiałkowska, L. (2014). Zaburzenie osobowości borderline. W: L. Cierpiałkowska, E. Soroko (red.), *Zaburzenia osobowości. Problem diagnozy klinicznej* (ss. 171-197). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
7. Cierpiałkowska, L., Soroko, E. (2014). Zaburzenia osobowości w modelach medycznych i w psychologii różnic indywidualnych. W: L. Cierpiałkowska, E. Soroko (red.), *Zaburzenia osobowości. Problem diagnozy klinicznej* (ss. 15-34). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
8. Crocker, J., Luhtanen, R. K., Cooper, M. L., Bouvrette, A. (2003). Contingencies of self-worth in college students: theory and measurement. *Journal of personality and social psychology*, 85 (5), 894.
9. Downey, G., Feldman, S. I. (1996). Implications of rejection sensitivity for intimate relationships. *Journal of personality and social psychology*, 70 (6), 1327.
10. Dzwonkowska, I., Lachowicz-Tabaczek, K., Łaguna, M. (2008). *Samoocena i jej pomiar: SES. Polska adaptacja skali SES M. Rosenberga: podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
11. Eysenck, H. J. (1991). Dimensions of personality: 16, 5 or 3? – Criteria for a taxonomic paradigm. *Personality and Individual Differences*, 12 (8), 773-790.
12. Farnham, S. D., Greenwald, A. G., Banaji, M. R. (1999). Implicit self-esteem. W: D. Abrams, Hogg M. A. *Social identity and social cognition* (s. 230-248). Malden: Blackwell Publishing.
13. Fila-Jankowska, A. (2009). *Samoocena autentyczna. Co ukrywamy sami przed sobą*. Warszawa: Wydawnictwo SWPS Academica.
14. Gorbaniuk, O., Włodarska, E. (2015). Markery Wielkiej Szóstki polskiego leksykonu osobowości w badaniach samoopisowych. *Psychologia Społeczna*, 10 (3), 266-282. DOI: 10.7366/1896180020153402.
15. Grabski, B., Gierowski, J. K. (2012). Zaburzenia osobowości – różne spojrzenia i próby ich integracji. *Psychiatria Polska*, 46 (5), 829-844.
16. Hattie, J. A., Myers, J. E., Sweeney, T. J. (2004). A factor structure of wellness: Theory, assessment, analysis, and practice. *Journal of Counseling & Development*, 82 (3), 354-364.
17. Ivey, A. E., Ivey, M. B. (1998). Reframing DSM-IV: Positive strategies from developmental counseling and therapy. *Journal of Counseling and Development*, 76 (3), 334-350.
18. Lee, K., Ashton, M. C. (b.d.). *The HEXACO Personality Inventory – Revised*. A measure of the six major dimensions of personality. Pobrane z: <http://hexaco.org/scaledescriptions>.
19. Lewis, G. J., Bates, T. C. (2014). How genes influence personality: evidence from multi-facet twin analyses of the HEXACO dimensions. *Journal of Research in Personality*, 51, 9-17. DOI: 10.1016/j.jrp.2014.04.004.
20. Łoś Z. (2010). *Rozwój psychiczny człowieka w ciągu całego życia*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. Pobrane z: <http://ebooks.wuwr.pl/category/rozwoj-psychiczny-czlowieka-w-ciagu-calego-zycia-408>.
21. Łoś Z. (2013). Kwestionariusz do badania wzorców adaptacji osób dorosłych. *Prace Psychologiczne*, 62, s. 457-496. Pobrano z: <http://ebooks.wuwr.pl/preview/4351>.
22. McCrae, R. R., Costa Jr, P. T. (2005). *Osobowość człowieka dorosłego. Perspektywa teorii pięcioczynnikowej*. Kraków: Wydawnictwo WAM.
23. Miller, J. D., Dir, A., Gentile, B., Wilson, L., Pryor, L. R., Campbell, W. K. (2010a.). Searching for a vulnerable dark triad: Comparing factor 2 psychopathy, vulnerable narcissism, and borderline personality disorder. *Journal of Personality*, 78 (5), 1529-1564. DOI: 10.1111/j.1467-6494.2010.00660.x.
24. Miller, J. D., Maples, J., Few, L. R., Morse, J. Q., Yaggi, K. E., Pilkonis, P. A. (2010b.). Using clinician-rated Five-Factor Model data to score the DSM-IV personality disorders. *Journal of Personality Assessment*, 92 (4), 296-305. DOI: 10.1080/00223891.2010.481984.
25. Millon, T., Davis, R., Millon, C., Escobar, L., Meagher, S. (2005). *Zaburzenia osobowości we współczesnym świecie*. Warszawa: Instytut Psychologii Zdrowia PTP.

26. Morrison, J. (2016). *DSM-5 bez tajemnic. Praktyczny przewodnik dla klinicystów*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
27. Murray, S. L., Holmes, J. G., Griffin, D. W., Bellavia, G., Rose, P. (2001). The mismeasure of love: How self-doubt contaminates relationship beliefs. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27 (4), 423-436.
28. Pastuszek, A. (2012a.). Regulacja emocji u pacjentów z zaburzeniem osobowości borderline – aktualne kierunki badań. *Psychiatria Polska*, 46 (3), 401-408.
29. Pastuszek, A. (2012b.). Strategie regulacji emocji a inteligencja emocjonalna u pacjentów z zaburzeniem osobowości borderline. *Psychiatria Polska*, 46 (3), 409-420.
30. Pilch, I. (2013). Sześcioczynnikowy model osobowości jako narzędzie analizy osobowościowych różnic pomiędzy grupami wyborców. *Political Preferences*, 5, 11-27. DOI: 10.6084/m9.figshare.811846.
31. Rosenberg, M., Schooler, C., Schoenbach, C., Rosenberg F. (1995). Global self-esteem and specific self-esteem: Different concepts, different outcomes. *American Sociological Review*, 60 (1), 141-156. DOI: 10.2307/2096350.
32. Siuta J. (2006), *Inwentarz osobowości NEO-PI-R Paula T. Costy Jr i Roberta R. McCrae. Adaptacja polska. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych.
33. Skodol, A. E. (2012). Diagnosis and DSM-5: Work in progress. W: T. A. Widiger (red.), *The Oxford Handbook of Personality Disorders* (35-57). New York: Oxford University Press.
34. Solarz-Bogusławska, J., Araszkiewicz, A., Bogusławski, W. (2017). Emocje i relacje interpersonalne u pacjentów z osobowością typu borderline. *Borgis – Medycyna Rodzinna*, 20 (3), 215-221. DOI: 10.25121/MR.2017.20.3.215.
35. Sperry, L. (2002). From psychopathology to transformation: Retrieving the developmental focus in psychotherapy. *Journal of Individual Psychology*, 58 (4), 398-421.
36. Strus, W., Ciecuch, J. (2014). Poza Wielką Piątkę – przegląd nowych modeli struktury osobowości. *Polskie Forum Psychologiczne*, 19 (1), 17-49.
37. Taylor, S. E., Brown, J. D. (1988). Illusion and well-being: a social psychological perspective on mental health. *Psychological bulletin*, 103 (2), 193.
38. Trzebińska, E., Balsam, K. (2013). Samoocena w zaburzeniach osobowości. *Przegląd Psychologiczny*, 56 (1), 97-116.
39. WHO [World Health Organization] (1998). *Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzenia zachowania w ICD-10. Badawcze kryteria diagnostyczne*. Red. przekładu polskiego S. Puzyński i J. Wciórka. Kraków – Warszawa: Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne „Vesalius” i Instytut Psychiatrii i Neurologii.
40. Widiger A. T., Costa T. P., McCrae R. R. (2002). A proposal for axis II: Diagnosing personality disorders using the Five-Factor Model. W: P. T. Costa, T. A. Widiger (red.), *Personality disorders and the Five-Factor Model of personality* (ss. 431-456). Washington, DC: American Psychological Association.
41. Widiger A. T., Frances J. A. (2002) Toward a dimensional model for the personality disorders. W: P. T. Costa, T. A. Widiger (red.), *Personality disorders and the Five-Factor Model of personality* (ss. 23-44). Washington, DC: American Psychological Association.
42. Widiger, T. A., Samuel, D. B., Mullins-Sweatt, S., Gore, W. L., Crego, C. (2012). An integration of normal and abnormal personality structure: The Five-Factor Model. W: T. A. Widiger (red.), *The Oxford Handbook of Personality Disorders* (ss. 82-107). New York: Oxford University Press.
43. Widiger, T. A., Trull, T. J. (1992). Personality and psychopathology: An application of the Five-Factor Model. *Journal of Personality*, 60 (2), 363-393.
44. Wiggins, J., Pincus, A. (1989). Conceptions of Personality Disorders and Dimensions of Personality. *Psychological Assessment: A Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 1 (4), 305-316.
45. Wojciszke, B., Doliński, D. (2008). Psychologia społeczna. W: J. Strelau, D. Doliński (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki*, tom 2 (ss. 294-447). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
46. Yamagata, S., Suzuki, A., Ando, J., Ono, Y., Kijima, N., Yoshimura, K., Ostendorf, F., Angleitner, A., Riemann, R., Spinath, F. M., Livesley, W. J., Jang, K. L. (2006). Is the genetic structure of human personality universal? A cross-cultural twin study from North America, Europe, and Asia. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90 (6), 987-998. DOI: 10.1037/0022-3514.90.6.987.